

พระพุทธศาสนากับการสื่อสารทางการเมือง
การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน*
BUDDHISM AND POLITICAL COMMUNICATION
CREATING UNDERSTANDING AND PARTICIPATION OF THE PEOPLE

อภิวัฒน์ชัย พุทธจร

Apiwatchai Phuttajorn

พระมหาณัฐพรพจน์ ขนติธโร

PhraMahaNatthaphod Khantitharo

อภิัญญา ฉัตรช่อฟ้า

Apinyar Chatchorfa

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: apiwatchai.phut@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การสื่อสารทางการเมือง เป็นการสื่อสารที่มีรากฐานมาจากวาทกรรมทางการเมืองในยุคกรีกโบราณ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มีเป้าหมายที่สอดคล้องกัน การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จส่งผลต่อการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการศึกษา โดยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ของสังคม กระบวนการสื่อสารประกอบด้วย 1) ด้านผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ส่งสารที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทางการเมืองและหลีกเลี่ยงความขัดแย้งให้แก่ผู้รับสารได้เข้าใจยิ่งขึ้น 2) ด้านสาร ได้แก่ เนื้อหาในการสื่อสารต้องมีความชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน 3) ด้านช่องทาง ได้แก่ ช่องทางในการสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัย เพื่อความรวดเร็วและชัดเจนในการรับสาร 4) ด้านผู้รับสาร ได้แก่ ผู้รับสารต้องมีทักษะในการสื่อสารและทัศนคติต่อสารที่ดี นอกจากนี้ พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองเป็นอย่างมาก โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางจิตวิญญาณและเผยแพร่หลักธรรมคำสอน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข การใช้สื่อทางการเมืองในรูปแบบของออนไลน์ โดยพระสงฆ์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนและการสนทนาธรรมผ่านช่องทางออนไลน์ ไม่เพียงทำให้การสื่อสารทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น แต่ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น

ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนและช่วยสร้างสังคมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือในการเผชิญปัญหาต่าง ๆ อย่างมีสติและเหตุผลให้มากขึ้น

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, การสื่อสารทางการเมือง, การมีส่วนร่วม

Abstract

Political communication is a form of communication that has its roots in political discourse in ancient Greece, emphasizing the relationship between the sender and the receiver who have consistent goals. Successful communication affects life, society, economy, politics and education by acting as a tool for change at various levels of society. The communication process consists of 1) Sender: Sender must have knowledge and understanding to create politically correct understanding and avoid conflicts so that the receiver can understand better. 2) Message: Content of communication must be clear and useful to the public. 3) Message channel: Communication channels that use modern technology for fast and clear message reception. 4) Receiver: Receiver must have communication skills and good attitudes towards the message. In addition, monks play a very important role in political communication by acting as spiritual advisors and disseminating religious teachings to enhance knowledge, understanding and peaceful coexistence in society. The use of online political media by monks is an effective tool for creating knowledge, understanding and political participation among the public. Disseminating religious teachings and Dhamma discussions through online channels not only makes political communication faster and more accessible, but also strengthens close relationships between monks and the public and helps create a society with knowledge, understanding and cooperation in dealing with various problems. More mindfully and rationally.

Keyword: Buddhism, Political Communication, Participation

บทนำ

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ กระบวนการหนึ่งในระบบการเมือง (Political System) กล่าวคือการสื่อสารเป็นตัวเชื่อมโยงสังคมกับรัฐบาลให้เข้ากัน และเพื่อให้ช่องทางของการสื่อสาร (Communication Channels) ภายในสังคม

ภายในรัฐบาลและระหว่างรัฐบาลกับสังคมได้เกิดขึ้น กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองโดยเฉพาะระบอบประชาธิปไตย การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนรับรู้และเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง

ในประวัติศาสตร์การสื่อสารนั้น นักวิชาการทางด้านการสื่อสารได้ให้ทัศนะว่า มนุษย์มีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ๆ 4 ครั้งด้วยกัน กล่าวคือ ในครั้งที่ 1 เมื่อมนุษย์เริ่มมีภาษาพูด และมีวัฒนธรรมโดยการเล่าสืบต่อกันมา ครั้งที่ 2 เมื่อมนุษย์มีภาษาเขียน และถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยการเขียน ครั้งที่ 3 เมื่อมีเทคโนโลยีทางการพิมพ์เกิดขึ้น ทำให้สามารถเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ออกไปสู่มวลชนได้เป็นจำนวนมาก ครั้งที่ 4 คือ ยุคที่มีการเกิดขึ้นของอิเล็กทรอนิกส์ดิจิทัล (Anura Goonasekara, 1997) ซึ่งการปฏิวัติแต่ละครั้งล้วนส่งผลให้เกิดลักษณะทางวัฒนธรรมใหม่ที่สืบเนื่องมาจากการปฏิวัติครั้งที่ผ่าน ๆ มา ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม เพราะการสื่อสารมีอิทธิพลต่อวิถีทางที่สังคมจัดการกับการผลิต และการกระจายความมั่งคั่ง ตลอดจนวิถีทางในการปกครอง (กาญจนา แก้วเทพ, 2541)

ในปัจจุบันการสื่อสารได้เข้ามามีความสัมพันธ์กับการเมืองอย่างใกล้ชิด กล่าวคือการสื่อสารเป็นพื้นฐานของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ส่วนการเมืองเป็นเรื่องการใช้และการควบคุมอำนาจแนวคิดทางการเมือง ถูกผูกพันอยู่กับการสื่อสารจนแยกกันไม่ออก บุคคล สถาบันหรือประเทศหนึ่งไม่สามารถมีอำนาจหรืออิทธิพลเหนือบุคคล สถาบัน หรือประเทศอื่นได้ถ้าไม่ใช้การสื่อสาร การสื่อสารได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การกระทำทางการเมือง กล่าวคือ วิถีแห่งสังคมจะเป็นไปอย่างไร ขึ้นอยู่กับความสามารถของประชาชนในการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การสื่อสารเป็นเครื่องมือสนับสนุนหรือเรียกร้องทางการเมืองของประชาชน (เสถียร เขยประทับ, 2540) โดยผ่านกระบวนการการสื่อสารทางการเมืองระหว่างกัน

นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ไม่เพียงแต่เป็นศาสนาที่ให้หลักธรรมในการดำเนินชีวิตส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการสร้างความสมานฉันท์และความเข้าใจในสังคม (พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ และคณะ, 2562) รวมถึงการสื่อสารทางการเมือง พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่หลักธรรมและศีลธรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสงบสุขในสังคมไทย การศึกษาและการวิเคราะห์บทบาทของพระพุทธศาสนาในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เราเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างความเข้าใจในประเด็นทางการเมืองที่ซับซ้อน (กิตติทัศน์ ผกาทอง, 2555)

ในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง พระสงฆ์มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาทางจิตวิญญาณและเป็นตัวกลางในการแก้ไขความขัดแย้ง การใช้หลักธรรมในการสื่อสาร ไม่เพียงแต่ช่วยลดความตึงเครียดและความขัดแย้งในสังคม แต่ยังส่งเสริมความเชื่อถือและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับผู้นำทางการเมือง (พระครูสมุห์ชินวรวัตร ธีรภทฺโท, 2565) หลักธรรม เช่น สัจจะ (ความจริง) เมตตา กรุณา มุทิตา

และอุเบกขา ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน (อาทิตย์ ชูชัย และคณะ, 2565)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม การสื่อสารที่มีพื้นฐานจากหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ไม่เพียงแต่เสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในสังคม แต่ยังช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการพัฒนานโยบายต่าง ๆ (อภิญาญา ฉัตรช่อฟ้า, 2563) บทความนี้จะศึกษาวิธีการที่พระสงฆ์ใช้หลักธรรมในการสื่อสารกับประชาชนและผู้นำทางการเมือง เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารดังกล่าว ต่อความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง เป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้เกิดความคิดเห็น ที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสภาพสังคมที่มีความแตกต่างกัน และสร้างค่านิยมและเป้าหมายร่วมกัน ให้เกิดขึ้นในสังคม การสื่อสารทางการเมืองจะทำหน้าที่ถ่ายทอดข่าวสารกลับไปกลับมาระหว่างองค์กรทางการเมือง ผู้ปกครองหรือผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งยังคอยตรวจตราการบริหารงานของรัฐบาลอีกด้วย

นักปราชญ์ชาวกรีก อริสโตเติล (Aristotle) ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของวิชาการรัฐศาสตร์ ซึ่งอยู่ในช่วง 300 กว่าปีก่อนคริสตกาล เป็นยุคต้น ๆ ของการใช้วาทศิลป์ (rhetoric) เกี่ยวกับศิลปะการพูด จากทัศนะของอริสโตเติลเห็นว่า วาทศิลป์เป็นศาสตร์ที่ต้องศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการพูดเพื่อการจูงใจในฐานะที่เป็นเครื่องมือของประชาชน ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย เป็นศิลปะการพูดในศาล และพูดในที่ชุมชน อริสโตเติลได้เสนอแนวคิดและวิธีการเกี่ยวกับวาทศิลป์ ให้แก่สาธารณชน โดยให้คำจำกัดความของการสื่อสารในเชิงวาทศิลป์ว่า การสื่อสารคือ การแสวงหา “วิธีการโน้มน้าวใจทุกรูปแบบ” อริสโตเติลได้เน้นการสื่อสารในเชิงวาทศิลป์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดและทักษะในการโน้มน้าวใจ โดยผู้พูดมีเจตนาในการโน้มน้าวใจผู้ฟัง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ทักษะในการแสดงเหตุผล และการใช้ถ้อยคำที่สละสลวยประทับใจผู้ฟัง (ชวนะ ภวากานันท์, 2548)

Brian McNair ให้นิยามของการสื่อสารทางการเมืองไว้ว่า เป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวเนื่องกับเรื่องทางการเมือง โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบใด อาจจะเป็นการใช้วจนภาษา อวจนภาษา หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชนหรือสื่อบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสรุปคุณลักษณะของการสื่อสารทางการเมืองได้ ดังนี้

1. เป็นการสื่อสารในรูปแบบใด ๆ ที่มีนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองเป็นผู้ส่งสาร และมีบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใด ๆ เช่น ประชาชนและสื่อมวลชนเป็นผู้รับสาร

2. เป็นการสื่อสารในรูปแบบใด ๆ ที่มีนักการเมืองหรือองค์กรทางการเมืองเป็นผู้รับสาร โดยผู้ส่งสาร ได้แก่ บุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรใด ๆ เช่น ประชาชนและสื่อมวลชน

3. เป็นการสื่อสารใด ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับนักการเมือง หรือกิจกรรมทางการเมือง เช่น การรายงานข่าวและบทความ การสร้างความนิยม เป็นต้น (Brian McNair, 1995)

โครงสร้างของการสื่อสารทางการเมืองแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การสื่อสารแบบซึ่งหน้าอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารโดยผ่านตัวกลางที่เรียกว่าผู้นำทางความคิดเห็น โดยอาจเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เช่น พระ ครู ผู้ที่มีการศึกษาสูง หรือเป็นผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางการเมืองมักเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง และชอบเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน จากนั้นจะนำข่าวสารส่งผ่านไปยังบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยใช้การสื่อสารแบบซึ่งหน้า ในระหว่างการส่งต่อข่าวสารนั้น ผู้นำทางความคิดเห็นอาจจะตีความข้อมูลข่าวสารหรือสอดแทรกความคิดเห็นส่วนตัวลงไปด้วย ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลข่าวสารบิดเบือนไปจากความเป็นจริงได้

2. การสื่อสารในโครงสร้างสังคมแบบดั้งเดิม เป็นการสื่อสารที่พบในประเทศกำลังพัฒนา โดยในสังคมแบบดั้งเดิมจะมีผู้นำชุมชน เช่น หัวหน้า ผู้อาวุโส ผู้นำทางศาสนา เป็นผู้ที่มีบทบาทและอิทธิพลในการสื่อสาร ในฐานะที่เป็นผู้ริเริ่มและผู้ตีความข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ผู้นำชุมชนเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนตัวกลางที่อยู่ระหว่างผู้นำระดับชาติกับประชาชน ซึ่งผู้นำชุมชนเหล่านี้อาจเป็นผู้ส่งสารที่ทันสมัยหรือล้าหลัง ถูกต้องหรือบิดเบือนได้ และสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อสังคม

3. การสื่อสารในโครงสร้างปัจจัยนำเข้าของระบบการเมือง เป็นการถ่ายทอดข้อเรียกร้องหรือความต้องการต่าง ๆ จากประชาชนถึงผู้ปกครองผ่านองค์กรทางการเมือง เช่น กลุ่มผลประโยชน์หรือพรรคการเมือง ซึ่งการสื่อสารปัจจัยนำเข้าเช่นี้ จะเกิดขึ้นได้จากประชาชนที่พร้อมจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และเรียกร้องสิ่งที่ตนเองต้องการจากระบบการเมือง รวมทั้งองค์กรทางการเมืองที่เป็นตัวกลางนั้น จะต้องเป็นอิสระ แข็งแรง และมีระเบียบวินัย การเรียกร้องจึงจะสัมฤทธิ์ผล ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองก็สามารถใช้องค์กรทางการเมืองเหล่านี้ เป็นตัวกลางในการส่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายและกิจกรรมทางการเมืองของตนให้ประชาชนได้รับรู้ด้วย

4. การสื่อสารในโครงสร้างปัจจัยส่งออกของระบบการเมือง (Political Output Structure) เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน โดยการกระจายข้อมูลข่าวสารไปให้ทั่วถึงทั้งระบบ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ความเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดเวลา ทั้งนี้ มักเป็นการสื่อสารในลักษณะที่เป็นทางการ

5. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้เป็นจำนวนมากได้ และป้องกันการบิดเบือนข้อมูลข่าวสารที่เกิดจากการสื่อสารแบบซึ่งหน้าได้ สื่อมวลชนช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นกลุ่มผลประโยชน์ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างที่ตนต้องการได้ หรือใช้สื่อมวลชนใน

การครอบงำ เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ ในด้านของประชาชนนั้น สื่อมวลชนช่วยให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และมีความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองมากขึ้น อีกทั้งประชาชนสามารถใช้สื่อมวลชนในการติดต่อกับผู้ปกครองหรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ เพื่อโน้มน้าวให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ตนต้องการได้

องค์ประกอบของยุทธศาสตร์การสื่อสาร มีดังนี้

1. ผู้ส่งสารในทางการเมือง ผู้ส่งสาร หมายถึง นักการเมือง พรรคการเมือง องค์กร สถาบันและโครงสร้างการปกครอง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากบุคคลเป็นหลัก ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาศึกษามากกว่าการสื่อสารในอาชีพอื่น เพราะเกี่ยวข้องกับอำนาจและการรักษาอำนาจ สะท้อนให้เห็นได้จากการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันที่ขอบธรรมแตกต่างกัน เพื่อความสำเร็จของนักการเมือง จึงมีการดึงสื่อมวลชนให้มาสนับสนุนการหาเสียง หรือการรณรงค์ทางการเมืองได้ และในทางกลับกัน ก็เป็นการผลักดันฝ่ายตรงข้ามให้ตกอยู่ในมุมอับ หรือการนำเสนอภาพพจน์ตัวเองผ่านสื่อมวลชน ก็จะมีเพิ่มศักยภาพการสื่อสารให้ขยายวงกว้างออกไปอีก อย่างไรก็ตาม การโฆษณาหาเสียงในตำแหน่งประธานาธิบดีและผู้ทำชิง ทั้งสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส มีวิธีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน คือ แบบแผนการหาเสียง เทคนิคการผลิต และการใช้บทสนทนา แต่ที่ต่างกันบางประการ ในเรื่องของยุทธศาสตร์การหาเสียงทางการเมืองของทั้งสองประเทศ โดยการเลือกตั้งในฝรั่งเศสจะเน้นถึงประเด็นการหาเสียง (Issues) การนำเสนอนโยบาย การวางบุคลิกภาพและการพัฒนาภาพพจน์ต่อผู้รับสาร ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกา มักเน้นแต่เรื่องตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปรากฏตัวต่อหน้าสื่อมวลชน รวมไปถึงการกล่าวร้ายต่อผู้สมัครคนอื่น เป็นต้น

2. สารสนเทศทางการเมือง การวางยุทธศาสตร์การเมือง สารสนเทศจะเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะเนื้อหาของสาระของการสื่อสารการเมืองโดยตรง สารสนเทศจะผ่านการกลั่นกรองจนเป็นความรู้ที่มีการจัดระเบียบ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ได้ ด้วยเหตุนี้ สารจึงมีการปรับเปลี่ยนขยายตัว หรือทดแทนสารสนเทศเก่าที่ล้าสมัย ตลอดจนสามารถเคลื่อนย้าย แพร่กระจายออกไป และแบ่งปันข้อมูลร่วมกันในยุคของสังคมข่าวสาร ซึ่งเป็นที่ต้องการของทุกฝ่าย สารสนเทศจึงมีพลัง และทำให้เกิดการสื่อสารสนเทศเพื่อการแข่งขัน ดังนั้น การซื้อหรือการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ จึงต้องมีการไตร่ตรองเพื่อนำไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์ ต้องมีความละเอียดป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

3. ช่องทางการสื่อสาร จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นหลักนั้น ได้แก่ สื่อสารมวลชน รัฐบาล (พรรคการเมือง) ในหลายประเทศมักจะพยายามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน โดยอาศัยสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือ เพื่อผลักดันให้ประชาชนมีแนวความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลและยอมรับรัฐบาล ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมือง จึงอยู่ที่การสร้างอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน อย่างไรก็ตาม ช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ ก็เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในลักษณะของสื่อกึ่งมวลชน (Quasi-mass Media) เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมนักการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาคม ตัวอย่างสื่อกึ่งมวลชน เช่น จดหมายข่าว วารสารวิชาชีพ บันทึกลับ

ช่วยจำ วิทยุสมัครเล่น อีเมล (E-mail) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สื่อกึ่งมวลชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดการขยายตัวทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4. ผู้รับสาร ปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อการเมืองที่แพร่หลายมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากสามารถรับได้ทั้งเสียงและภาพที่เคลื่อนไหวได้ เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนอื่น ๆ แล้ว โทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมกับบุคคลทุกระดับทุกภูมิหลัง นอกจากนี้ โทรทัศน์ยังมีพลังในการกระตุ้นหรือชักนำผู้รับสารได้ง่าย ปกติในการคัดเลือกข่าวสารและการจัดการวารสาร (Agenda Setting) ผู้เปิดรับสื่อมักจะมีอคติหลักเกณฑ์วัดความสำคัญของข่าวสารจากความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว (Source Credibility) หรือแม้แต่การเสนอข่าวที่กดดันต่ออารมณ์ของผู้เปิดรับสื่อ จนอาจกล่าวได้ว่า ผู้เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นผู้ให้เหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญของข่าว อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บุคคลมีความรอบรู้ทางการเมืองแตกต่างกัน ก็จะมีภาพความคิดในใจที่เกี่ยวกับการเมืองไม่เหมือนกัน กล่าวคือ คนที่มีความรู้ทางการเมืองก็จะมีเชื่อมั่นในระบบการเมืองมากกว่าผู้ที่เรียนรู้ทางการเมือง และผู้ที่รู้การเมืองดีจะมีความผูกพันและรักดีกับพรรคการเมืองที่ตนสังกัด ในขณะที่ผู้ที่เรียนรู้ทางการเมืองให้ความสำคัญหรือคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่า (พระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทธสาวิโก (ลักษณะพลวงค์) และคณะ, 2565)

Brian McNair กล่าวว่า กิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด คือ การสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ ทุกอย่างที่เราปฏิบัติของประชาชน ไม่เพียงแต่การพูด การเขียนเท่านั้น การแต่งกาย ทรงผม ตราสัญลักษณ์ ล้วนเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง อันจะนำไปสู่ภาพลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ของบุคคล (Brian McNair, 1995)

กระบวนการสื่อสารทางการเมือง จุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองก็คือ แหล่งสารซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมือง อันได้แก่ บุคคลทางการเมือง เช่น นักการเมือง นายกรัฐมนตรีผู้สมัครรับเลือกตั้ง และองค์การทางการเมือง เช่น รัฐบาล เป็นต้น จะสร้างสารทางการเมืองเพื่อให้ระบบการเมืองดำเนินไปได้

นอกจากนี้ องค์การทางการเมือง เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสื่อสารทางการเมืองในฐานะที่เป็นผู้ส่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย กิจกรรมการดำเนินงาน แนวคิด และอุดมการณ์ทางการเมืองขององค์การไปยังประชาชน องค์การทางการเมืองเป็นองค์การที่พยายามจะมีบทบาทในกระบวนการบริหาร และกำหนดนโยบายของรัฐ มีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง ในฐานะรัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภา เพื่อผลักดันให้นโยบาย กฎหมาย และให้รัฐบาลบริหารงานตามแนวทางที่องค์การของตนเห็นว่าสมควรและต้องการให้เกิดขึ้น กระบวนการสื่อสารทางการเมืองมีองค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วยแหล่งสาร ซึ่งเป็นผู้สร้างสาร และส่งสารผ่านช่องทางไปยังผู้รับสาร โดยก่อให้เกิดผล คือ การทำหน้าที่ของระบบทางการเมือง อันได้แก่ การกล่อมเกลางานการเมือง การเลือกสรรบุคคลทางการเมือง การวางกฎ การใช้กฎ เป็นต้น ดังนั้น การจะตัดสินใจว่าการสื่อสารในสถานการณ์ใดเป็นการสื่อสารทางการเมือง จึงมีหลักเกณฑ์ คือ ผู้ส่งสารและสารต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง และทำการสื่อสาร

เพื่อมุ่งหวังให้กิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานในระบบการเมืองมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสาร ด้วยเหตุที่ว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นในการทำให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพของระบบการเมือง

การสื่อสารที่มีผลต่อระบบการเมือง คือ

1. เป็นการสร้างทัศนคติทางการเมือง การพูดคุย การเผยแพร่การประชุม การอบรมการแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าวและบทความทางวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้ การให้ข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล เหตุผลของการออกกฎหมาย การออกนโยบาย การกำหนดโครงการต่าง ๆ ขึ้นมา จะทำให้ประชาชนรู้จักรัฐบาลดีขึ้น เข้าใจรัฐบาลดี และยอมรับรัฐบาลได้มากขึ้น ข่าวคราวเกี่ยวกับนักการเมือง จะสร้างความรู้สึกให้แก่ประชาชนว่า ควรจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านการเมืองมากน้อยเพียงใด (ชนินธร ม้าทอง, 2560)

2. สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้ว การสื่อสารยังถูกนำมาใช้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก การเผยแพร่ประชาธิปไตยโดยสื่อบุคคลก็ดี มวลชนก็ดีหรือการนำเสนอพระราชบัญญัติใหม่ที่ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจ เพื่อปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีสู่ประชาชนด้วยการสื่อสาร สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติ อันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมืองประชาชนในปัจจุบันได้รู้ถึงบทบาท สิทธิ หน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นประชาชนดีขึ้น การเขียนจดหมายถึงสื่อมวลชนก็เป็นการแสดงบทบาททางการเมือง การได้รับข่าวสารทำให้เรารู้บทบาททางการเมืองและการแสดงบทบาททางการเมือง ก็เป็นการส่งข่าวสารไปยังผู้บริหารหรือรัฐบาลด้วยเช่นกัน (ชนินธร ม้าทอง, 2560)

3. การสื่อสารเป็นการนำเอารัฐบาลเข้าไปอยู่ในบ้านของประชาชน นักรัฐศาสตร์จะมองว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนการสื่อสารทางด้านสื่อมวลชนนั้นจะมีบทบาทสำคัญรองลงมา การที่นักการเมืองได้พบปะพูดคุยกันกับประชาชนนั้น ย่อมดีกว่าการที่จะกระจายข่าวสารต่าง ๆ ออกไปทางสื่อมวลชน แต่ในกรณีที่การสื่อสารระหว่างบุคคล ไม่สามารถกระจายไปได้อย่างทั่วถึง สื่อมวลชนจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการทำให้ประชาชนรู้จักพรรคการเมือง ผู้นำของรัฐบาลและผลงานของรัฐบาล โดยผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารที่รวดเร็วและทันสมัยในปัจจุบัน (ชนินธร ม้าทอง, 2560)

4. การสื่อสารมวลชนทำให้ความสนใจของประชาชน มีลักษณะความเป็นนานาชาติ โดยในปัจจุบันนี้โทรคมนาคม การส่งข่าวผ่านดาวเทียม ทำให้ความสนใจของประชาชนเปลี่ยนไปนอกจากการสนใจแต่เพียงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเท่านั้น พวกเขาสนใจสิ่งที่อยู่ไกลตัว มีความคิดที่เป็นสากลกันมากยิ่งขึ้น ทำให้รัฐบาลต้องตื่นตัวกับการตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามมาตรฐานนานาชาติที่ประชาชนมีโอกาสดูพบเห็น (ชนินธร ม้าทอง, 2560)

5. การสื่อสารถูกนำมาใช้ในการรับรองสถานภาพก่อนที่จะเป็นนักการเมือง คนบางคนไม่เป็นที่รู้จักเลย แต่การที่สื่อมวลชนเขียนถึงเขาบ่อย ๆ ในวงสนทนามีคนพูดถึงเขาบ่อย ๆ คนที่ไม่มีความสำคัญก็มีความสำคัญขึ้น สถานภาพดังกล่าว เป็นอะไรก็จะได้รับการยอมรับขึ้น เพราะฉะนั้น ในการเสนอนักการเมืองรับใช้ประชาชนนั้น พรรคการเมืองจะสร้างการยอมรับโดยการเสนอบุคคลดังกล่าวนั้น ในสื่อมวลชนด้วยความถี่สูงให้คนรู้จักคุณสมบัติและผลงานต่าง ๆ ของเขา แม้คนบางคนจะมีผลงานมากกว่า ความสามารถสูงกว่า แต่ถ้าไม่ได้รับการเสนอในข่าวของสื่อมวลชน ไม่มีการกล่าวขวัญถึงคนก็ไม่ยอมรับสถานภาพ นอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการสร้างตัวบุคคลของนักการเมืองให้เป็นที่ยอมรับแล้ว รัฐบาลเองก็จำเป็นต้องใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข่าวของรัฐบาลไปสู่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของรัฐบาล หรือการนำเสนอนโยบายต่าง ๆ ออกมา หรือแม้กระทั่งใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการฟังเสียงสะท้อนกลับจากประชาชนในประเด็นต่าง ๆ ขณะเดียวกันประชาชนเองก็ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทางวงการเมืองจากสื่อมวลชน ที่สำคัญประชาชนยังสามารถใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข้อเรียกร้องต่าง ๆ ไปยังรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการได้ด้วย (ชนินทร ม้าทอง, 2560)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ เน้นในเรื่องวาทวิทยาระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่สอดคล้องต้องกัน การสื่อสารจึงจะประสบผลสำเร็จ ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการศึกษา เป็นทั้งเครื่องมือ (Instrument) และวิธีการ (Means) ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งต่อปัจเจกบุคคล ต่อองค์กร และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคม

พระสงฆ์กับบทบาทในการสื่อสารทางการเมือง

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทของพระสงฆ์ในด้านนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการชี้แนะทางจิตวิญญาณ แต่ยังรวมถึงการเป็นที่ปรึกษาและตัวกลางในการแก้ไขความขัดแย้ง โดยพระสงฆ์ใช้หลักธรรมในการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสามัคคีในสังคม การสื่อสารที่มีพื้นฐานจากหลักธรรม เช่น สัจจะ (ความจริง) เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ช่วยให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยหนึ่งในหลักธรรมที่สำคัญในการสื่อสารทางการเมือง คือ สัจจะ หรือความจริง การพูดความจริงและการเปิดเผยข้อมูลที่ตรงไปตรงมา เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน การหลีกเลี่ยงการโกหก หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่โปร่งใสและยุติธรรม พระสงฆ์มักเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพูดความจริงในการสื่อสารทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล (พระปลัดเกษม ภาทอง และคณะ, 2561)

1. การพูดที่ดีและไม่ดี

ในพาลบัณฑิตสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงถึงคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่งของบัณฑิตคือ มีการพูดถ้อยคำที่ดีที่ตนเคยพูดมาเป็นปกติ ซึ่งวจีกรรมหรือการพูดของบัณฑิต จะเป็นวจีกรรมที่สุภาพดีงาม ซึ่งมีลักษณะ 4 ประการ (ชัยวัฒน์ อัทธพันธ์, 2523) คือ 1) พูดคำจริง คือ คำพูดแน่นอนและคงที่รักษาคำพูดไม่เปลี่ยนแปลงไปมา 2) พูดคำสมานไมตรี คือ พูดคำผูกไมตรี และพูดคำประสานสามัคคีพูดแนะนำคนที่ยังไม่รู้จักรู้จักกัน และพูดชักนำคนที่รู้จักกันให้ชอบพอกัน พูดชักจูงคนที่ชอบพอกันให้สนิทสนมกัน 3) คำไพเราะ คือ คำพูดที่ดูดีมีค่าและคำพูดอ่อนหวาน ถ้อยคำออกมาจากน้ำใจใสสะอาดของผู้พูด พูดเร้าใจ ผู้ฟังให้เห็นควรถือเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ซึ่งจัดเป็นคำพูดดูดีมีค่า พูดให้กำลังใจ ทำให้ผู้ฟังชื่นบาน 4) พูดคำพูดที่มีประโยชน์ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงสอนว่า คำพูดมีประโยชน์ คือคำพูดมีเหตุผล มีหลักฐานยืนยันผู้อื่นคัดค้านไม่ได้ นอกจากนี้ คนพาลยังมีลักษณะในการสื่อสารคือ ชอบแนะนำสิ่งที่ไม่ควรแนะนำ ไม่รู้จักอุบายแนะนำและแม่พูดดี ๆ ก็โกรธ

2. บุคคลไม่ควรพูดปดหรือพูดเท็จ

หลักการสื่อสารที่สำคัญเด่นชัดที่สุดตามแนวพระพุทธศาสนาคือ การห้ามพูดเท็จ ซึ่งทรงกำหนดไว้ในศีล 5 ข้อที่ 4 ว่า “มุสาวาทา เวรมณี สีกาขปทัง สมายิยามิ” พระพุทธองค์ทรงกล่าวว่า “ภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคลล่วงละเมิดธรรมอย่างหนึ่งแล้ว เราขอบอกว่า บาปกรรมอะไร ๆ อย่างอื่นที่เขาจะไม่ทำนั้น ย่อมไม่มี ธรรมอย่างหนึ่งคืออะไร คือ สัมปะชานมุสาวาท (กล่าวเท็จทั้งที่รู้ที่อยู่)” (ขุ.อิติ. (ไทย), 25/25/368) และพุทธพจน์แสดงให้เห็นถึงการพูดปดทั้ง ๆ ที่รู้ นับประสาอะไรกับเรื่องอื่น ๆ หรือมีบาปกรรมอะไรบ้างที่ผู้นั้นจะทำได้ นอกจากนี้ พระพุทธองค์ยังได้ตรัสว่า “เพราะเหตุเพียงการพูดจาคล่องแคล่ว หรือเพราะมีผิวพรรณงดงาม แต่ยังไม่มีความริษยา ตระหนี่และโอ้อวด บุคคลก็หาชื่อว่า คนดีได้ไม่” (ขุ.ธ. (ไทย), 25/262/114) ขณะเดียวกัน ทรงกล่าวถึงคุณค่าของการเว้นจากการพูดเท็จว่า “...บุคคลประกอบด้วยธรรม... เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้” (อง.ปญจก. (ไทย), 22/145/242)

คำว่า มุสา แปลว่า ความเท็จ ได้แก่ การโกหก ซึ่งแสดงออกได้ 2 วิธีคือ ทางวาจา ได้แก่ พูดโกหกซัด ๆ และทางกาย ได้แก่ การแสดงออกให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น เขียนจดหมายโกหก รายงานเท็จ ทำหลักฐานปลอม ทำเครื่องหมายให้คนอื่นหลงเชื่อ สันติริษะในเรื่องควรรับ พยักหน้ารับในเรื่องที่ควรปฏิเสธ ล้วนถือว่าผิดศีลในข้อนี้

3. บุคคลไม่ควรพูดมาก

พระพุทธองค์สอนว่า บุคคลไม่ควรที่จะพูดมาก โดยกล่าวว่าคนพูดมากมีโทษ 5 ประการ ได้แก่ 1) ย่อมพูดเท็จ 2) ย่อมพูดส่อเสียด (คือยุให้แตกร้างกัน) 3) ย่อมพูดคำหยาบ 4) ย่อมพูดเพ้อเจ้อ 5) หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วิถีบาต นรก

4. บุคคลควรพูดด้วยปัญญา

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนว่า ควรพูดด้วยมโนตา (ปัญญา) ได้แก่ 1) ไม่พูดเท็จ 2. ไม่พูดส่อเสียด 3) ไม่พูดคำหยาบ 4) ไม่พูดเพ้อเจ้อ 5) หลังจากตายแล้ว ย่อมไปเกิดในสุคติ โลกสวรรค์ (อง.ปญจก. (ไทย), 22/214/357)

5. บุคคลไม่ควรพูดมากแล้วไม่ทำ แต่ควรพูดน้อยแล้วทำ

พระพุทธองค์ทรงสอนว่า “คนที่กล่าวพุทธพจน์แต่มัวประมาท ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น ย่อมไม่ได้รับผลแห่งความเป็นสมณะ เหมือนคนรับจ้างเลี้ยงโคได้แต่นับโคให้คนอื่น ฉะนั้น ส่วนคนที่กล่าวพุทธพจน์แต่น้อย แต่ประพฤติธรรมสมควรแก่ธรรมเป็นปกติ ละราคะ โทสะ และโมหะได้แล้ว รู้ชอบ มีจิตหลุดพ้นดีแล้ว ไม่ยึดติดในโลกนี้และโลกหน้า เขาย่อมได้รับผลแห่งความเป็นสมณะ” (ขุ.ธ. (ไทย), 25/19-20/30) กล่าวได้ว่า คนที่พูดถ้อยคำมีประโยชน์แต่มัวประมาท ไม่ทำตามถ้อยคำนั้น ผู้นั้นย่อมไม่ได้มีส่วนแห่งคุณธรรมที่ทำให้เป็นสมณะ เหมือนคนเลี้ยงโค นับโคให้ผู้อื่น แต่ไม่มีส่วนแห่งน้ำนมโค ส่วนคนที่พูดถ้อยคำ มีประโยชน์แต่น้อย แต่ประพฤติตามธรรม ละราคะ โทสะ และโมหะได้ รู้ชอบโดยชอบ มีจิตหลุดพ้นแล้วด้วยดี ไม่ถ่อมมั่นในโลกนี้หรือโลกอื่น ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งคุณธรรมทำให้เป็นสมณะได้

6. บุคคลควรระมัดระวังการพูดจา

พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบไว้ว่า “ผรุสวาจา (คำหยาบ) เป็นเหมือนผึ้งเครื่องตัดตนของคนพาล ผู้กล่าวคำชั่วย่อมเกิดที่ปากของคนพาล ผู้ใดสรรเสริญคนที่ควรติเตียน หรือติเตียนคนที่ควรสรรเสริญ ผู้นั้นชื่อว่า สังสมความผิดไว้ด้วยปาก ย่อมไม่ประสบความสำเร็จเพราะความผิดนั้น” (อง.ทสก. (ไทย), 24/89/201) เปรียบได้กับคนที่เกิดมีขวานเกิดมาในปาก ด้วยคนพาลเมื่อกล่าวคำชั่ว ชื่อว่า ใช้ขวานนั้น ฟันตัวเอง เหมือนกับไม่รู้ว่ามีผู้ใดสรรเสริญ ผู้ใดควรติ จึงชื่อว่า ใช้ปากเลือกเก็บความชั่วเอาไว้ ซึ่งย่อมจะไม่ได้ประสบความสำเร็จเพราะความชั่วนั้น ๆ เลย

พระสงฆ์กับการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้สื่อออนไลน์

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน พระสงฆ์ไม่ได้ถูกทิ้งไว้เบื้องหลังในการใช้สื่อเหล่านี้ เพื่อสื่อสารกับประชาชนและสร้างความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การใช้สื่อออนไลน์ เปิดโอกาสให้พระสงฆ์สามารถเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้การเผยแพร่คำสอนทางศาสนาไม่จำกัดอยู่เฉพาะในวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่สามารถเข้าถึงผู้คนในทุกมุมของสังคม

พระสงฆ์ใช้สื่อออนไลน์เช่น Facebook, YouTube, Line, และแอปพลิเคชันอื่น ๆ เพื่อเผยแพร่บทความ วิดีโอการเทศนา และการสนทนาธรรม การเผยแพร่เนื้อหาผ่านช่องทางเหล่านี้ ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงคำสอนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือเมื่อใดก็ตาม นอกจากนี้ การใช้สื่อออนไลน์ยังช่วยให้พระสงฆ์สามารถตอบคำถามและให้คำปรึกษาแก่ประชาชนได้อย่างทันทีทันใด ทำให้

ประชาชนสามารถเข้าถึงคำสอนและแนวคิดทางศาสนาได้ตามความสะดวก สร้างความรู้สึกเชื่อมโยง และใกล้ชิดระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนมากยิ่งขึ้น (อุบล วุฒิพรโสภณ, 2561) เช่น การไลฟ์ถ่ายทอดสดของอดีตพระมหาไพรวลัย วรรณโณ (แพร์) และพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย เพราะสามารถเข้าถึงประชาชนได้จริง โดยเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ประชาชน ก็สามารถสอบถามถึงวิธีการแก้ไขปัญหาได้ทันที และเป็นการสนทนาที่สนุกสนาน ส่งผลให้ประชาชนใจกันอย่างมากและเกิดเป็นกระแสทางโซเชียล โดยเฉพาะในเรื่องของการเมืองที่อดีตพระสงฆ์ ทั้ง 2 รูป ได้วิพากษ์วิจารณ์ จนทำให้ประชาชนมองว่า การเมืองการปกครองเป็นเรื่องใกล้ตัว และสามารถมีส่วนร่วมได้ผ่านสื่อออนไลน์ได้ โดยที่ไม่ต้องไปลงถนน หรือไปที่เวทีปราศรัย

นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังสามารถใช้สื่อออนไลน์ เพื่อจัดกิจกรรมเสวนาธรรมและการอภิปราย เรื่องทางศาสนา การจัดการเสวนาออนไลน์ ทำให้ผู้คนสามารถเข้าร่วมได้จากทุกที่ และสามารถแสดงความคิดเห็นหรือซักถามได้โดยตรง การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรม และการปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสที่พระสงฆ์สามารถชี้แนะและแนะนำวิธีการประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันและการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม พร้อมทั้งสร้างความรู้ และการตระหนักรู้ในประเด็นสังคมและการเมืองที่สำคัญ การใช้หลักธรรมในการสื่อสารเรื่องเหล่านี้ ช่วยสร้างความเข้าใจและการตัดสินใจที่มีเหตุผล การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการและได้รับการแนะนำทางจิตวิญญาณจากพระสงฆ์ ทำให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและการตัดสินใจในประเด็นสังคมอย่างมีสติและมีความรู้ การใช้สื่อออนไลน์โดยพระสงฆ์ ไม่เพียงแต่ช่วยในการเผยแพร่คำสอนทางศาสนา แต่ยังสามารถสร้างชุมชนออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและสนับสนุนกัน การมีชุมชนที่เข้มแข็งนี้ ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณเองมีส่วนร่วม และได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น การสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชนออนไลน์ ช่วยลดความตึงเครียดและความขัดแย้งในสังคม

โดยสรุป การใช้สื่อออนไลน์โดยพระสงฆ์ เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน การเผยแพร่หลักธรรมและการสนทนาธรรมผ่านช่องทางออนไลน์ ไม่เพียงแต่ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย แต่ยังสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน ช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและความร่วมมือในการเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ อย่างมีสติและมีเหตุผล โดยผู้ศึกษาได้สังเคราะห์เป็นภาพองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาเข้าใจได้ง่ายขึ้นเกี่ยวพระพุทธศาสนากับการสื่อสารทางการเมือง การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

สรุป

การสื่อสารทางการเมือง เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะระบอบประชาธิปไตย ในการถ่ายทอดและขยายแนวคิด ตลอดจนจรรยาบรรณทางการเมือง และเป็นเครื่องมือของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อไปสู่เป้าหมายทางการเมือง โดยอาศัยการสื่อสารและสร้างแนวทางการ

ยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร ทำหน้าที่ในการสื่อสารให้ความเห็นและผลประโยชน์ของประชาชน ในการรวบรวมกลั่นกรองข้อเรียกร้องต้องการ ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มในสังคม นอกจากนี้ การนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาใช้ในการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบและประโยชน์อย่างมากต่อสังคมไทย การใช้หลักธรรม เช่น 1) การพูดที่ดีและไม่ดี 2) บุคคลไม่ควรพูดปดหรือพูดเท็จ 3) บุคคลไม่ควรพูดมาก 4) บุคคลควรพูดด้วยปัญญา 5) บุคคลไม่ควรพูดมากแล้วไม่ทำ แต่ควรพูดน้อยแล้วทำ และ 6) บุคคลควรระมัดระวังการพูดจา ในการสื่อสารช่วยเสริมสร้างความเชื่อถือ ความสมานฉันท์ และความร่วมมือในสังคม การสื่อสารที่มีพื้นฐานมาจากหลักธรรม ทำให้การตัดสินใจทางการเมืองเป็นไปอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2555). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสถาบันสงฆ์ในสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(2), 1-22.
- ชนินทร ม้าทอง. (2560). แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication Concept). *วารสารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 2(1), 169-171.
- ชวนะ ภวานันท์. (2548). การศึกษารัฐศาสตร์แนวทางการสื่อสาร. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. (2523). *หลักพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ และคณะ. (2562). พุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(4), 1524-1539.
- พระครูธรรมธรมบุญเที่ยง พุทธสาวิโก (ลักษณะพลวงค์) และคณะ. (2565). แนวทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(1), 1-10.
- พระครูสมุห์ชินรวีตร ธิรภทโท. (2565). บทบาทพระสงฆ์: ท่ามกลางวิกฤตของสังคมไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(6), A151-A165.
- พระครูอาทรกิจจาภิรักษ์ และคณะ. (2562). บทบาทของพระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 6(10), 4711-4719.
- พระชาณรงค์ ประเสริฐศรี. (2566). ภาวะผู้นำ: การสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรม. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 5(2), 30-40.

- พระปลัดเกษงกา ผาทองและคณะ. (2561). บทบาทของพระสงฆ์กับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ประเทศกัมพูชา ลาว พม่า และไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(6), 1662-1676.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อภิัญญา ฉัตรช่อฟ้า. (2563). การเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(7), 1-11.
- อาทิตย์ ชูชัย และคณะ. (2565). พุทธวิธี: การสื่อสารทางการเมือง. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(2), 480-492.
- อุบล วุฒิพรโสภณ. (2561). พระสงฆ์กับการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีในยุค 4.0. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 1(1), 129-138.
- Anura Goonasekara. Asia and the Information Revolution. *Asian Journal of Communication*, Vol. 7 No. 2 (1997), p. 12.
- Brian McNair. (1995). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.